

УДК 636.09:616.99

Прийма О.Б., аспірант ©*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького***ПОШИРЕННЯ ТА СЕЗОННА ДИНАМІКА ТОКСОКАРОЗУ СОБАК РІЗНИХ ПОРІД У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Встановлено значний відсоток ураження токсакарозою інвазією собак різних порід від 25 до 100 . Пік захворювання припадає на весняно-літній період, що становить 41,5-78,6%.

Ключові слова: *гельмінтози, токсакароз, собаки, вікова динаміка, сезонність, екстенсивність, інтенсивність інвазії.*

Актуальність проблеми. Гельмінти, являючи собою багатоклітинні організми ведуть переважно паразитичний спосіб життя і завдають шкоди тваринам та людині. Вони викликають не тільки місцеві зміни в тому органі, де вони паразитують, але і реакцію всього організму. Ці зміни бувають і ледь помітними, і вкрай вираженими, але в загальному є безперечними доказами гельмінтозу [5].

Актуальною проблемою сьогодення, що має медико -санітарне значення є захворювання спричинене збудником *Toxocara canis*. За останні роки на території міст і селищ України особливої значимості набула проблема гельмінтозів собак [2,4].

Собаки –одні з найпопулярніших тварин, що живуть у домашніх умовах. Однак, ці тварини є хазяями і поширювачами багатьох видів паразитичних черв'яків, патогенних для людини та інших видів тварин.

Гельмінти, являючи собою багатоклітинні організми ведуть переважно паразитичний спосіб життя і завдають шкоди тваринам та людині. Вони викликають не тільки місцеві зміни в тому органі, де вони паразитують, але і реакцію всього організму. Ці зміни бувають і ледь помітними, і вкрай вираженими, але в загальному є безперечними доказами гельмінтозу [6,7].

Загострення цієї проблеми пов'язано зі значним ростом кількості безпритульних тварин, які часто збираються у зграї, мешкають в людних місцях, неподалік ринків та поблизу сміттєзвалищ де знаходять собі якесь пристанище та харчуються і водночас забруднюють території міських парків, скверів, дитячих майданчиків та інші території екскрементами, які часто вміщують овоскопічні елементи – яйця гельмінтів, серед яких можуть бути збудники небезпечні людині. Враховуючи тісний контакт людини із собакою, а також той небезпечний факт, що личинки токсакар, які паразитують у собак здатні мігрувати по крові людини, викликаючи неспецифічне захворювання під назвою мігруюча личинка, або "*Larva migrans*" [10].

© Науковий керівник д.вет.н, професор Стибель В.В.
Прийма О.Б., 2010

Згідно даних зарубіжних та вітчизняних дослідників [8,9] особливу увагу необхідно звернути на токсокароз так як це захворювання має високу патогенність і широко розповсюджене у світі [3]. Профілактика останніх - забезпечує здоровий спосіб існування живих істот [1].

Мета роботи. Провести вивчення і розповсюдження токсокарозої інвазії серед собак різних порід, а також дослідити сезонну динаміку розповсюдження даної інвазії у Львівській області.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження із визначення наявності токсокарозу серед собак проводились у школі інструкторів службових собак прикордонних військ України та розпліднику в/ч 2418 Сокальського району Львівської області смт. Великі Мости, у ветеринарній клініці «Айболить» м. Львова, а також на кафедрі паразитології та іхтіопатології Львівського національного університету ветеринарної медицини та БТ ім. С.З. Гжицького протягом 2009-2010 років. За цей період копроскопічними обстеженнями були відібрані проби калу від 247 собак 19 порід різного віку. Проби на наявність яєць *Toxocara canis* досліджувались за методом Фюлеборна.

З метою встановлення періоду максимальної інвазійності та вивчення сезонної динаміки проводили щомісячні записи контролю досліджуваних собак, які діагностувались на токсокароз з березня 2009 по жовтень 2010 років.

Екстенсивність інвазії (EI) визначали за загальноприйнятою формулою:

$$EI = \frac{X}{Y} \times 100, \text{ де}$$

EI – екстенсивність інвазії;

X – кількість тварин, у яких виявили яйця токсокар;

Y – загальна кількість тварин у групі.

Результати дослідження. За результатами копроскопічних досліджень встановлено наявність токсокарозої інвазії у 126 собак 17 порід, а також прослідкована сезонна динаміка даного захворювання.

Аналіз отриманих результатів що до інвазованості та сезонної динаміки розповсюдження токсокарозої інвазії серед собак різних порід наведений у таблиці 1,2.

Таким чином, проведеними копроскопічними дослідженнями у собак різних

порід, виявили високу ступінь інвазованості токсокарозом, що вказує на значну небезпеку популяції собак, які є носіями збудників даного захворювання.

Середню та високу ступінь екстенсивності інвазії ми спостерігали у цуценят німецької та кавказької вівчарки, цуценят лайки, доберманів, догів, спанієлів, також у бультер'єра, далматина та пуделя карликового що становить 40-75%, коли максимальна екстенсивність (100%) токсокарозу була зареєстрована у цуценят фокстер'єра та цуценят такси 1-2 місячного віку, що безперечно свідчить про вікову динаміку даної інвазії.

Таблиця 1.

Інвазованість собак *Toxosara canis* різних порід у Львівській області

Породи собак	Кількість обстежених тварин	Інвазованість собак токсокарозом	Екстенсивність інвазії, %
Щуценята німецької вівчарки	120	71	59,1
Щуценята спанієлів	45	18	40
Російський спаніель	4	1	25
Ротвейлери	9	3	33,3
Добермани	8	4	50
Доги	6	3	50
Щуценята такси віком 1-2 місяці	3	3	100
Англійський бульдог	4	1	25
Французький бульдог	3	1	33,3
Боксери	6	-	-
Пуделі карликові	2	1	50
Далматин	2	1	50
Лайка доросла	6	2	33,3
Щуценята лайки	4	3	75
Чау-чау	2	-	-
Бультер'єр	2	1	50
Підбультер'єр	4	1	25
Щуценята фокстер'єра	5	5	100
Кавказька вівчарка	12	7	58,3
Всього:	247	126	51

Аналіз результатів вивчення сезонної динаміки токсокарозу також показав високу екстенсивність інвазії протягом всього року. При дослідженні встановлено, що зараження тварин статевозрілими токсокарами у зимову, весняну, літню та осінню пори року дещо різняться (від 19,2% до 78,6%). Проведені нами дослідження та спостереження показали, що епізоотичний процес при токсокарозі собак має закономірний характер. У літні місяці (червень-серпень) екстенсивність інвазії досягає максимального показника і становить 72,2-78,6%, в осінні місяці (вересень-листопад) 33,3-40%. У зимку стабілізується до рівня мінімальних показників 19,2-25%, а у весняну пору року спостерігається нова хвиля зростання інвазії до 41,5-45,5%.

Таблиця 2.

Сезонна динаміка розповсюдження токсокарозої інвазії у Львівській області

Пори року	Собаки		
	Досліджено тварин	З них інвазовано	Екстенсивність токсокарозої інвазії, %
2009			
Весна	41	17	41,5
Літо	79	57	72,2
Осінь	45	15	33,3
Зима	26	5	19,2
2010			
Зима	12	3	25
Весна	11	5	45,5
Літо	28	22	78,6
Осінь	5	2	40
Всього:	247	126	51

Таким чином, токсокарозна інвазія у собак реєструється протягом всього року, але саме пік захворюваності припадає на весняно-літній період (травень-серпень). Підвищення рівня інвазійності собак у теплу пору року обумовлена збільшенням чисельності молодняка, які як правило служать основними носіями статевозрілих токсокар.

Висновки. 1. Токсокароз найбільш часто діагностували серед цуценят фокстер'єра та цуценят такси 1-2 місячного віку (100%). 2. Вивчення сезонної динаміки токсокарозу показав високу екстенсивність протягом всього року. Пік захворювання припадає на весняно-літній період, що становить 41,5-78,6%.

Література

1. Мазуркевич А.Й., Сорока Н.М. Порівняльна ефективність антигельмінтиків при кишкових гельмінтозах собак // Матеріали науково-практ. конф. паразитологів. – К., 1999. – С. 98-101.
2. Іринчук В.В., Асоціації гельмінтозів та їх динаміка у популяції собак м. Одеси // Матеріали V міжнародн. конф. паразитологів України „Проблеми і перспективи паразитології”. – Харків-Луганск, 1997. – С. 74.
3. Дахно І.С., Дахно Г.П., Бородай А.Б. Розповсюдження гельмінтозів собак і котів у зоні лісостепу України // Науковий вісник НАУ. – К.; 2001. – №55. – С. 199-200.
4. Свідерський В.С. Епізоотологічна ситуація щодо гельмінтозів дрібних тварин по м. Києву та шляхи її поліпшення // Тез доп. I конф. проф.-викл. складу і аспірантів ННІ вет. медицини, якості і безпеки продукції АПК. – К.: НАУ. – 2002. – С. 82.
5. Палий М.А., Ярмолюк Д.Д. Гельминтозные заболевания кошек и собак вивария Винницкого мед. ин-та // Проблемы паразитологии. Тр. VII научн. конф. паразитологов УССР. – К., 1972. – Ч. II. – С. 111-113.
6. Галат В.Ф., Бейдик О.А. Ассоциативные болезни собак в г. Киеве // Мат. IV съезд паразитологов Украины. – Харьков, 1995. – С. 37-38.
7. Приходько Ю.О. Кишкові гельмінтози свиней і собак та експериментальне обґрунтування застосування вітчизняного ангельмінтика альбендазолу: Автореф. дис. ... д-ра вет. наук: 16.00.11. – Х., 2002. – 32 с.
8. Vanparijs O., Hermans L. Helminth and protozoan parasites in dogs and cats in Belgium // Vet. Parasitol. – 1991. – Vol.38. – №1. – P. 67-73
9. Le Riche P.D. et al. Parasites of dogs in Kabul, Afganistan // British Veterinary Journal. – 1988. – Vol.144, 4. – P. 370-373.
10. Бабаченко І.В., Тимченко В.Н., Стебунова Т.К., Антыкова Л.П. и др. Токсокароз в практике инфекциониста // Педиатрия – 2002. №2. – С. 41-42.

Summary

Pryima O.B., aspirant

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhytskyj

There was determined a considerable percentage toxocarosis invasion of dogs of different breeds from 25 to 100% . During spring and summer dogs suffer a lot – 41,5-78,6%.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2010